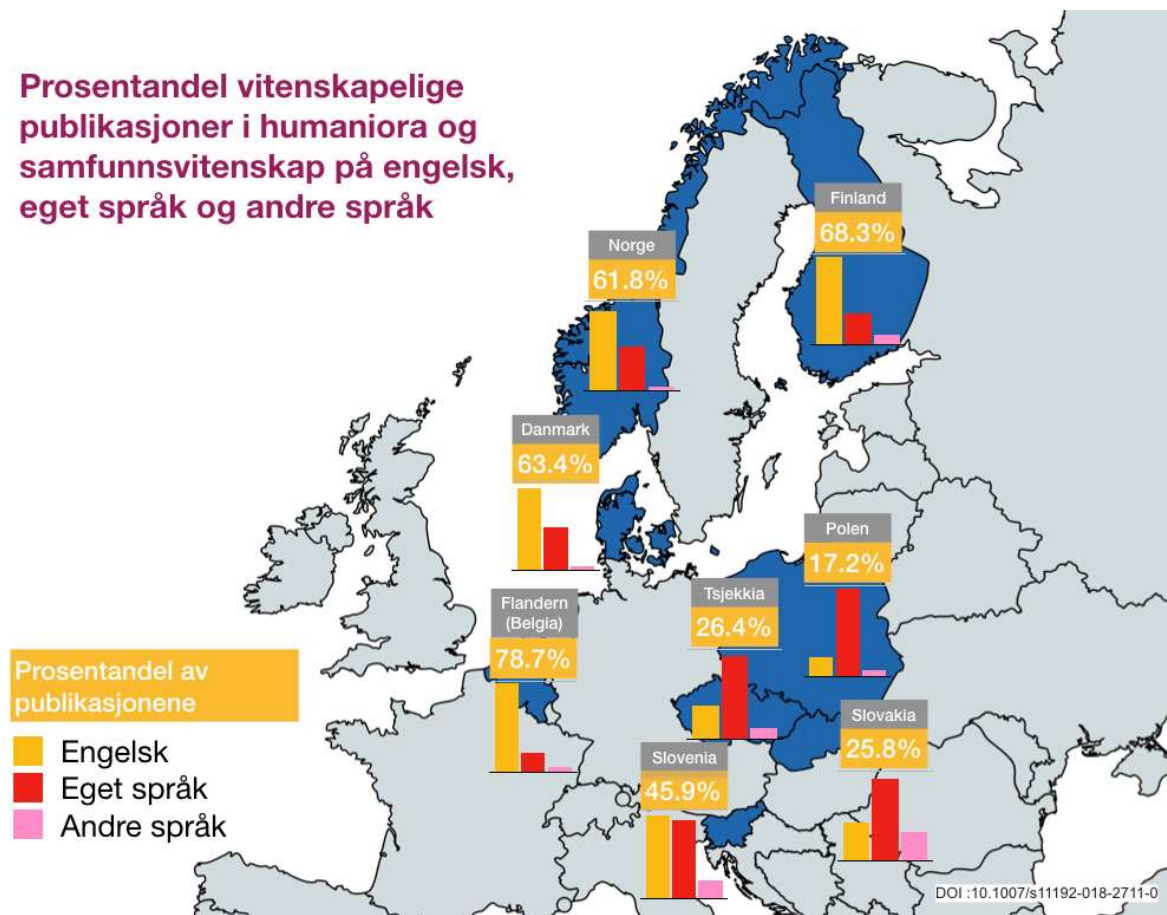

Balansert flerspråklighet i forskning

Prosentandel vitenskapelige publikasjoner i humaniora og samfunnsvitenskap på engelsk, eget språk og andre språk

Vi trenger flerspråklighet i forskningsformidlingen både for å kunne påvirke strategier for internasjonalisering og fremragende forskning, og for å sikre at forskningen er relevant for samfunnet.¹ Balansert flerspråklighet innebærer at man må bruke flere språk for å nå de ulike målene man har for forskningsformidlingen, uten å prioritere eller ekskludere noen av disse. Vi oppfordrer beslutningstakere, ledere, universiteter, forskningsinstitusjoner, institusjoner som finansierer forskning, biblioteker og forskere til å undertegne Helsinki-initiativet for å fremme flerspråklighet i formidling av forskning! (www.helsinki-initiative.org).

¹ Sivertsen, G. (2018) 'Balanced multilingualism in science', *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, 40, <http://dx.doi.org/10.1344/BiD2018.40.25>; and Kulczycki, E., Engels, T.C.E., Pölonen, J. et al. (2018), 'Publication patterns in the social sciences and humanities: evidence from eight European countries', *Scientometrics*, 116: 463, <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2711-0>. This text is distributed under the terms of the Creative Commons CC BY license, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original works are properly cited.

Flerspråklighet er det internasjonale virkemiddelet for å formidle forskning

Forskningspolitikk og evaluerings- og finansieringssystemer må balansere fremragende internasjonal forskning med forskningens lokale relevans. Engelsk har i økende grad blitt det internasjonale vitenskapsspråket, selv på områder innen samfunnsvitenskap og humaniora. De språkene som har hatt denne rollen tidligere, ser ut til å tape terreng internasjonalt. Forskning må formidles til samfunnet som helhet, slik at den blir prioritert, finansiert, organisert, utført, formidlet, tolket, undervist og brukt i en samfunnsmessig og kulturell kontekst. Det snakkes og skrives ulike språk i ulike kontekster.

Språkets rolle forsvinner ofte når man møtes internasjonalt for å utforme og gjennomføre forskningspolitikk. Engelsk fungerer som et nyttig felles internasjonalt språk for å oppnå målene om kunnskapsutveksling (for eksempel innen EU, der vi har et felles «marked» for kunnskap, forskning og innovasjon) og for å anerkjenne og støtte fremragende forskning i alle land. Også andre politiske mål blir i økende grad prioritert på europeisk plan. Ansvarlig forskning og innovasjon (RRI) «innebærer at samfunnsaktører (forskere, borgere, beslutningstakere, næringsliv, «den tredje sektor» osv.) samarbeider under hele forsknings- og innovasjonsprosessen for å tilpasse både prosessen og resultatene til samfunnets verdier, behov og forventninger.» Målet med agendaen til «European Open Science» er å legge til rette for en lettere tilgang til vitenskapelige resultater, som inkluderer «Citizen Science»: «Allmennhetens evne til å forstå vitenskap og ta del i forskning.» For å oppfylle disse forpliktelsene overfor samfunnet må vitenskapen være flerspråklig.

Forskningspolitikk understreker ofte betydningen av internasjonal konkurranse mellom land, institusjoner og forskere. Følgelig vil evaluerings- og finansieringsprosesser sannsynligvis bli påvirket av tradisjonelle evalueringskriterier, der det finnes prosedyrer for å velge ut og oppmuntre til publisering i de mest innflytelsesrike engelskspråklige tidsskriftene, som dekkes av de kommersielle siteringsindeksene, særlig Web of Science (WoS) og Scopus. Flere bibliometriske studier viser at disse databasene gir et mangelfullt bilde av flerspråklighet i forskningen. Flerspråklig formidling og multimediekommunikasjon tillegges liten verdi, om noen i det hele tatt.

Det er stor forskjell mellom land når det gjelder de språkene som brukes i formidling av forskning. Likevel spiller flerspråklighet en viktig rolle overalt, særlig innen samfunnsvitenskap og humaniora. En nylig gjennomført studie som sammenligner publiseringsmønstre i åtte europeiske land, viser at nordiske og vesteuropeiske land produserer en betydelig høyere andel engelskspråklige, fagfellevurderte publikasjoner enn sentral- og østeuropeiske land, der de fleste publikasjoner foreligger på nasjonale språk. Dette betyr at internasjonaliseringspolitikk ikke bare skal balanseres med hensyn til samfunnsforpliktelser, men også utformes på en måte som tar tilstrekkelig hensyn til nasjonale forhold. I de vestlige og nordeuropeiske landene har forskningen potensial til å være mer nyttig for samfunnet dersom den i større grad formidles på nasjonale språk i tillegg til engelsk. I sentral- og østeuropeiske land har forskningen potensial til å overskride geografiske grenser dersom resultater i større grad formidles til internasjonale eksperter i tillegg til et nasjonalt publikum.

En oppfordring om å anerkjenne den sanne verdien av flerspråklighet

Det er opp til internasjonale og nasjonale beslutningstakere i forskningsmiljøer, samt evaluerings- og finansieringssystemer, å fullt ut anerkjenne verdien av flerspråklighet i forskningsformidlingen. Dette for å fremme en bedre balanse mellom kravene til fremragende, internasjonal forskning og forskningens lokale

relevans. Formidling av forskningskunnskap utenfor academia er et viktig virkemiddel for å oppnå innflytelse på alle områder i samfunnet. Innen samfunnsvitenskap og humaniora dreier en stor del av den selvstendige forskningen seg om relevante emner på lokalt plan, rettet mot et bestemt nasjonalt språk, kulturarv, kultur og samfunn. Forskning som publiseres på andre språk enn engelsk, kan være internasjonal og oppfylle kravene til fremragende forskning. Verdien av publisering på et nasjonalt språk og dialog med samfunnet må anerkjennes både når det gjelder indikatorbaserte og ekspertbaserte evalueringssystemer og finansieringsprosedyrer. Dette innebærer resultatbaserte finansieringssystemer for forskning, forskningvurderinger, forskningsorganisasjoners interne finansieringsmodeller, beslutninger om ansettelse, forfremmelse og finansiering samt internasjonal og nasjonal prosjektfinansiering.

For å opprettholde en balansert tilnærming til flerspråklighet er det nødvendig med en levedyktig infrastruktur for publisering på nasjonale språk. Nasjonale tidsskrifter eksisterer i en unik sosial og kulturell kontekst og kan ikke erstattes av publiseringskanaler i andre land, for ikke å snakke om internasjonale publiseringsplattformer. I tillegg til å formidle forskningsresultater til et lokalt publikum, støtter nasjonale tidsskrifter også lokale forskningsmiljøer.

Særlig i mindre land er markedet for publisering på et nasjonalt språk for lite til at kommersielle forlag finner det interessant. Nasjonale tidsskrifter er derfor ofte ikke-kommersielle og publiseres av forskningsinstitutter, foreninger eller vitenskapsselskaper. For disse kan det være vanskelig å klare overgangen til publisering med åpen tilgang uten å miste abonnementsinntekter og medlemsavgifter. Det kreves ekstra ressurser for at disse skal klare overgangen og for at de skal klare å opprettholde et høyt nivå når det gjelder fagfelle vurderinger og forskningsintegritet. Denne overgangen må også fremme flerspråklighet, noe som igjen gjør det mulig for åpen vitenskap å oppfylle sitt mål om å tilby lik tilgang til forskningsbasert kunnskap.

Balansert flerspråklighet som forskningsstrategi og politisk strategi

Forskningen er internasjonal, men flerspråklighet bidrar til at forskningen blir relevant på lokalt plan og gir innflytelse.

Internasjonal og nasjonal forskningspolitikk og evalueringssystemer må oppmuntre til en bedre balanse mellom kravene til fremragende internasjonal forskning og forskningens lokale relevans. Balansert flerspråklighet betyr at det tas hensyn til en rekke kommunikasjonsformål knyttet til ulike forskningsområder. Derfor trenger man alle språk for å oppfylle disse formålene på en helhetlig måte uten unntak eller prioriteringer. Kampen for anerkjennelse, fremming og støtte av lokale publiseringspråk, foregår hovedsakelig på nasjonalt plan, men flerspråklighet i formidling av vitenskapelig kunnskap er et internasjonalt anliggende.

De som har undertegnet Helsinki-initiativet om flerspråklighet i forskningsformidling (www.helsinki-initiative.org), støtter følgende anbefalinger og foreslår at beslutningstakere, ledere, universiteter, forskningsinstitusjoner, institusjoner som finansierer forskning, biblioteker og forskere vedtar disse:

1. Sørg for å spre forskningsresultater på en slik måte at samfunnet kan dra full nytte av dem

- Sørg for at forskere anerkjennes når de formidler forskningsresultater utenfor academia, og får til et godt samspill med kultur og samfunn

- Sørg for at forskning er tilgjengelig på ulike språk
2. Vern om nasjonale infrastrukturer for publisering av relevant forskning.
- Sørg for at ikke-kommersielle tidsskrifter og forlag både har tilstrekkelige ressurser og den støtten som trengs, for å opprettholde et høyt nivå på kvalitetskontroll og forskningsintegritet
 - Sørg for å verne om nasjonale tidsskrifter og forlag i overgangen til åpen tilgang
3. Sørg for å fremme språklig mangfold i forskningsvurderinger, evalueringer og finansieringssystemer
- Sørg for at forskning av høy kvalitet verdsettes uavhengig av publiseringsspråk eller publiseringskanal når forskning evalueres.
 - Sørg for å ta hensyn til at tidsskrift- og bokpublikasjoner kan publiseres på alle språk når man bruker indikatorbaserte systemer

Helsinki-initiativet om flerspråklighet i formidling av forskning er utarbeidet av Federation of Finnish Learned Societies (TSV), Committee for Public Information (TJNK), Finnish Association for Scholarly Publishing, Universities Norway (UHR) og European Network for Research Evaluation in the Social Sciences and the Humanities (ENRESSH).